

(۴)..... هادی دوست محمدی

۳- اصرار و تأکیدهای قرآن

پیرامون اهداف در سیره، یادآوری کردیم:

۱ - سیره از مبانی شناخت آئین اسلام می‌باشد و باید با این مبنا آشنا شد.

۲ - سبک شناسی و متدلوژی که امروز نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، ایجاب می‌کند که به سبک و روش زندگی رسول اکرم (ص) کاملاً آشنا شویم و او را اسوه خود قرار دهیم.

و اکنون ادامه بحث:

یکی از عوامل برانگیزنده در تعقیب، تحلیل و بررسی سیره رسول اکرم (ص) اصرار و تأکیدهای فراوان قرآن مجید می‌باشد.

با توجه به اینکه قرآن شریف، کتاب آسمانی، الهی و وحی بوده قانون اساسی برای حیات بشری و راهنمای سعادت و نیکبختی انسانها در همه ابعاد زندگی است. و هرگز مبالغه، اغراق و گزافه در آن راه ندارد و واقعیتها و حقائق جهان را آنچنان که هستند و همچنان که خدای متعال و آفریننده حکیم، مقدر و مقرز فرموده است، بیان می‌دارد و هیچگونه کم و زیادی در آن نیست، انبیای الهی، (ع) را عموماً و رسول اکرم (ص) را خصوصاً، سبب همه زیباییها معرفی کرده و راه و روش آنان را طریق خوشبختی و کمال نشان داده است. و تخطی و انحراف از سیره آنان را کژی، کفر، ظلم، فسق و سقوط از انسانیت دانسته است. بنابراین بر هر اندیشمندی بخصوص بر مسلمانان، لازم است تا در آشنائی با روش و سیره آن بزرگوار تعمق نمایند و در این

مسیر از هیچ کوشش و مجاهده‌ای کوتاه‌ی نکنند! تا به اهداف انسانی اسلامی خود دست یابند. اکنون در این راستا، توجه خوانندگان را به نمونه‌هایی از اصرارها و تأکیدهای قرآن معطوف می‌داریم. گرچه رسیدگی تنها به این موضوع، بحثی گسترده و خود کتاب بزرگ و قطوری را تشکیل می‌دهد ولی ما با نقل و نگارش فهرست‌گونه‌ای از نمونه‌ها، بحث تفصیلی آن را به عهده خوانندگان محقق می‌گذاریم.

وجوب اطاعت!

در قرآن کریم، موارد بسیاری، پیروی و اطاعت از رسول اکرم (ص) را صریحاً واجب دانسته و آن را در ردیف اطاعت از خدای متعال معرفی کرده است. مانند:

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ. کسی که پیامبر را پیروی و اطاعت نماید، پس به تحقیق خدا را اطاعت کرده است.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطِيعَ بِإِذْنِ اللَّهِ. و هیچ پیامبر و رسولی را برای مردم نفرستادیم جز اینکه با اذن خدا باید مورد پیروی و اطاعت قرار گیرد.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ. ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خدا و رسول و اولی الامر از میان خودتان را اطاعت کنید!

ملاحظه می‌کنید که خدای متعال، بدون هیچگونه چون و چرا و استثناء، اطاعت پیامبر را واجب معرفی کرده است و این حکایت از آن می‌کند که شخصیت وجودی او به قدری متکامل است که قریب به وجود مطلق و کمال محض گشته و به قرب رسیده است و هیچگونه نقصی در او نیست. که متکلمین از دانشمندان، بحث عصمت انبیاء را نیز با این بحث ارتباط می‌دهند!

بنابراین یکی از اهداف در سیره این است که به همه ابعاد شخصیتی و وجودی این موجود متکامل پی ببریم و از شناخت واقعی او به مراتب کمال و زیباییها دست یابیم و راه رسیدن به سعادت و خوشبختی جاودانه و وصول به کمال مطلق را از او فراگیریم.

در بسیاری از آیات قرآن، هرگاه سخن از پیروی و اطاعت خدا به میان آمده است، بلافاصله اطاعت پیامبر مطرح شده است و به این وسیله اطاعت او تالی تلو اطاعت خدا شمرده شده است که برای یادآوری و جلوگیری از اطناب و تفصیل، به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱- سوره نساء، آیه ۸۰

۲- نساء، آیه ۶۴

۳- سوره نساء، آیه ۵۹

تعبیری مانند: **أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ.. يَا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ**. یا نظائر آنها با اندکی تفاوت در قرآن مجید، بسیار به چشم می خورد که به عنوان نمونه به آیات ذیل توجه فرمائید: ۱۳، ۶۹، ۸۰، ۵۹، سوره نساء، - آیات: ۵۲، ۵۴، ۵۶ سوره نور، - آیات ۳۳ و ۷۱ سوره احزاب - آیات ۳۲ و ۱۳۲ سوره آل عمران - آیه ۹۲ سوره مائده - آیات ۱، ۲ و ۴۶ سوره انفال - آیه ۳۳ سوره محمد (ص) - آیه ۱۳، سوره مجادله.

در برخی از موارد، کلمات و وحی به زبان خود رسول اکرم (ص) بیان شده است که اطاعت پیامبر (ص) پس از رعایت تقوای الهی مورد توجه قرار گرفته است مانند: **فَأَتَقُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُونِ**^۱. (پس تقوای الهی را پیشه سازید و مرا اطاعت کنید) که طبعاً تقوای الهی با اطاعت از پیامبر (ص) لازم و ملزوم یکدیگر شمرده شده اند!

در بعضی از آیات بدون هیچ شرط و استثناء، ایمان آوردن به او و اجرای دستورات او را واجب و تأکید فرموده است. مانند: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا، آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ**^۲. ای کسانی که ایمان دارید، به خدا و رسولش ایمان بیاورید!

مَا أَتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ مَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا^۳: آنچه را که پیامبر برای شما آورده است، پذیرفته و عمل کنید و آنچه را که نهی کرده است، قبول کنید و متنبه شوید و آن را انجام ندهید! شخصیتی که تمام گفته ها و اوامرش مطاع و همه نواهی او، از سوی خدای متعال ممنوع معرفی شده است، طبعاً شخصی است بی نظیر و جامع همه فضائل و کمالات که باید در شناخت او کمال همت و دقت را به کار بگیریم و این وظیفه تنها در تعقیب و تحلیل سیره، عملی خواهد بود.

معیار و مدار حق

در قرآن، رسول اکرم (ص) معیار و شاخص حق معرفی شده است و خدای تعالی او را در همه ابعاد زندگی مجبور و مدار حق دانسته است و تخطی از فرمان او و عصیان و مخالفت با او را صریحاً باطل، اعلام فرموده است:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَرُوا

۱ - خدا و رسول او را اطاعت کنید.
 ۲ - شعراء، آیه ۹۰۸، ۹۱۰، ۱۲۶، ۱۳۱، ۱۴۴، ۱۵۰، ۱۶۳ و ۱۷۹. - زخرف، آیه ۶۳. نوح، آیه ۳. تغابن، آیه ۱۲....
 ۳ - نساء، آیه ۱۳۶.
 ۴ - حشر، آیه ۷.

عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ^۱

آنان که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دادند و به آنچه که بر محمد(ص) نازل شده است، ایمان آوردند که او از ناحیه خدایشان حق است، خدای متعال زشتیهای آنان را خواهد پوشانید و امور زندگی آنان را اصلاح خواهد کرد. این بدان صورت است که آنان که کفر ورزیده اند، پیروی از باطل نموده اند و به درستی آنان که ایمان آورده اند، از حقی که از سوی پروردگارشان است، پیروی کرده اند!

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ^۲. ای مردم به تحقیق از طرف پروردگارتان، برای شما، رسول و فرستاده حق آمده است.

و درآیه دیگر: پس از آنکه اطاعت رسول را در ردیف اطاعت الله معرفی کرده، می فرماید: فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ^۳. اگر در مورد چیزی منازعه و اختلاف داشتید، پس آن را به خدا و رسول ارجاع دهید اگر به خدا و روز قیامت ایمان آورده اید.

در این آیات رسول اکرم(ص) شاخص و محور حق تعیین گشته است که در این مورد امام امیرمؤمنان(ع) به مالک اشتر خطاب کرده می فرماید: در همه امور به رسول اکرم(ص) مراجعه کن!... که خدای متعال برای قومی که عنایت و لطف به آنان داشته و ارشاد و هدایت آنان را دوست می داشته، فرموده است: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا... وَإِن تَنَازَعْتُمْ... پس رد و ارجاع به خدای متعال این است که اخذ به کتاب محکم الهی و عمل به قرآن مجید شود و مراجعه به رسول اکرم(ص) این است که اخذ به سنت و سیره آن حضرت گردد^۴.

با توجه به آیات کریمه، شناخت آن حضرت و آشنائی با همه ابعاد زندگی او، وظیفه هر مسلمان، بلکه وظیفه هر انسان وارسته ای است. بنابراین عنایت و توجه به سیره، از اهمیت بسیاری برخوردار است و رسیدن به حق و شناخت حق و در مسیر حق قرار گرفتن، از اهداف سیره می باشد.

۱ - سوره محمد(ص)، آیه ۲ و ۳.

۲ - سوره نساء، آیه ۱۷۰.

۳ - نساء، آیه ۵۹.

۴ - خطبه ۱۶۷ نهج البلاغه.